

Onko suomen kielen ymmärtämistemme ”vajaantunut”? *U*-johdosten käyttö alkuperäissuomessa ja käännessuomessa

Taina Pitkänen
Tampereen yliopisto

Abstract

This article explores translation from the perspective of language change and the role of foreign influence in translated texts. The focus of this analysis is on a specific syntactic structure that seems to be increasingly used in Finnish, the derivational passive formed with the infix *U* (*kääntää* > *kääntyy*). It is a multipersonal passive form resembling the passive used in Indo-European languages. Previous studies (e.g. Eskola 2002) suggest that translators tend to reflect source text structures. The aim of this study is, therefore, to determine whether the influence of the source language, English, could explain the increase of the derivational passives in Finnish, and whether this potential influence is evident in translated texts in particular. The data consist of verbatim reports of the proceedings of the European Parliament translated from English into Finnish, and proceedings of the Finnish Parliament representing original Finnish. The results show marked differences between the use of the derivational passive in translated and original Finnish, but contrary to the initial hypothesis, the derivational passive more frequently occurs in the original Finnish texts. Since the derivational passive is rare, the lack of this structure in translations can be interpreted as a sign of conventionalisation, which has been suggested to be one universal feature of translated language (e.g. Jantunen 2004).

Keywords: translated Finnish, original Finnish, unipersonal and multipersonal passive, derivatives

Avainsanat: käännessuomi, alkuperäissuomi, yksipersonainen ja monipersonainen passiivi, johdokset

1 Johdanto

Muumit kääntyvät karjalaksi, uutisoi MTV3 (30.3.2009). ”Itsestäänkö?” ihmettelee lukija. Useimpien suomalaisten kielitajussa verbien *U*-johdoksiin liittyy itsestään tapahtumisen tuntu. Yksi *U*-johdosten perusmerkityksistä onkin automatiivinen merkitys. *U*-johdoksilla ilmaistaan toimintaa, jolla ei ole inhimillistä tekijää lainkaan: *ovi avautui* (esimerkiksi tuuli puhalsi sen auki). Nykyään *U*-johdoksia on alettu käyttää yhä enemmän myös passiivisessa merkityksessä ilmaisemaan toimintaa, jolla on inhimillinen tekijä, jota vain ei syystä tai toisesta haluta mainita.

Tämän artikkelin aiheena ovat passiivisesti käytetyt *U*-johdokset alkuperäissuomessa ja käännessuomessa. *U*-johdokset ovat eräänlaisia monipersonaisia passiivirakenteita ja muistuttavat rakenteellisesti indoeurooppalaisten kielten passiivia. Artikkelin perustuu tutkimukseen, jonka tarkoituksena oli selvittää, saattaisiko suomelle epätyypillisten passiivien lisääntyminen ainakin osittain johtua käännösten kautta tulevasta vieraiden kielten vaikutuksesta. Aiemmassa käännessuomen tutkimuksessa (mm. Eskola 2002) on

nimittäin havaittu, että käännöksissä yliedustuvat nimenomaan sellaiset syntaktiset rakenteet, joille on suora vastine lähdekielessä.

2 Mikä on monipersonainen passiivi?

Suomen kielen tavallinen passiivi on yksipersonainen. Yksipersonaisessa passiivilauseessa ei ole ilmisubjektia, ja sen finiittiverbi on passiivimuodossa. Passiivimuotoa sanotaan yksipersonaiseksi, koska se ei vaihtelee eri persoonissa. Tavallisen yksipersonaisen passiivin lisäksi suomen kielessä on muita passiivin kaltaisia rakenteita, joita Isossa suomen kieliopissa (Hakulinen ym. 2005 = ISK) on alettu nimittää **monipersonaisiksi passiiveiksi** (ISK § 1313, § 1333, § 1344).

Taulukko 1. Suomen monipersonainen passiivi

Muutospassiivi	<i>Asia tuli hoidetuksi. Asiat tulivat hoidetuiksi. Mies joutui auton yliajamaksi.</i>
Tilapassiivi	<i>Asia on hyvin hoidettu. Sinä olit parlamentin kuultavana. He olivat parlamentin kuultavana.</i>
Johdospassiivi	<i>Asia hoituu. Meiltä hoituvat isot ja pienet korjaustyöt.</i>

Monipersonaisia passiiveja ovat verbiliitoista muodostuvat muutos- ja tilapassiivi sekä *U*-johdosten avulla muodostettava johdospassiivi. Tässä artikkelissa keskityn pelkästään johdospassiiviin.

Monipersonaiset passiivit muistuttavat indoeurooppalaisten kielten passiivia siinä mielessä, että ne kongruoivat subjektin kanssa ja nostavat objektin huomion keskipisteeksi. Sen vuoksi niillä on informaatorakenteen ja osallistujaroolien kannalta erilaisia tehtäviä kuin yksipersonaisella passiivilla.

Kuten edellä todettiin, *U*-johdosten peruseritys on automatiivinen, mutta ne voivat saada myös passiivisen merkityksen ja toimia lauseessa samaan tapaan kuin yksipersonainen passiivi.

Ovi avattiin tarmokkaalla töytäisyllä. (= Joku avasi oven tarmokkaalla töytäisyllä.)

Ovi avautui tarmokkaalla töytäisyllä.

U-johdoksia suositaan muun muassa lehtiotsikoissa, jolloin niiden tulkinta voi täsmentyä varsinaisen tekstin perusteella.

Bussit puhdistuvat vuorojen välillä [otsikko]

Partiot puhdistavat busseja tarpeen mukaan – – [teksti] (ISK § 336)

Peppi Pitkätossu kääntyy uudelleen [otsikko]
Uusi käännös saadaan ensi syksynä, ja sen tekee Kristiina Rikman. [teksti] (HS
28.2.2007)

U-johdoksen voi periaatteessa muodostaa mistä tahansa transitiiiviverbistä. Tyypillisesti *U*-johdosta käytetään, kun tekijän mainitsemista ei pidetä tärkeänä tai tekijä halutaan tietoisesti häivyttää. Passiivisen johdoksen avulla voidaan hämärtää vastuusuhteita mutta myös osoittaa hienotunteisuutta välttämällä tekijän tai tekijöiden mainitsemista.

Automatiivisen ja passiivisen merkityksen lisäksi *U*-johdoksilla on refleksiivinen tulkinta. *Peppi Pitkätossu kääntyy uudelleen* voi merkitä myös sitä, että Peppi kääntyy esimerkiksi kyljeltä toiselle tai vaikkapa ylösalaisin.

3 Lähdekielen vaikutus: *U*-johdokset alkuperäissuomessa ja käännössuomessa

Tutkimukseni tarkoituksena oli selvittää, voisiko passiivisten *U*-johdosten lisääntymisen taustalla olla käännösten kautta tuleva indoeurooppalaisten kielten vaikutus, ja vertailin sitä varten monipersoonaisen passiivin käyttöä alkuperäissuomessa ja käännössuomessa.

Käännössuomen tutkimuksen aineistona on tähän asti ollut enimmäkseen kaunokirjallisuutta ja tieteellisiä tekstejä. Nyt halusin kohdistaa huomion runsaasti kääntäjiä työllistäviin EU-teksteihin. EU-tekstit mielletään usein direktiiveiksi – siis säädösteksteiksi – mutta EU:n toimielimissä käännetään myös paljon muunlaisia tekstejä: hallinnollisia raportteja ja selvityksiä, sisäisiä muistioita, esityslistoja, pöytäkirjoja, esitteitä, ilmoituksia, tiedotteita ja verkkosivuja. Osa teksteistä on suunnattu pienelle asiantuntijajoukolle ja toiset suurelle yleisölle. Säädöstekstien osuus unionin tuottamasta tekstimassasta on noin neljännes (Vihonen 2006: 45); loput ovat hallinnollisia ja poliittisia tekstejä, jollaisiksi myös tämän tutkimuksen aineisto voidaan luokitella.

EU-tekstit ovat saaneet kritiikkiä huonosta kieliasusta, ja niiden ymmärrettävyyteen liittyviä kielellisiä ongelmia on myös tutkittu (esim. Piehl 2006). Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan ole tarkoitus ottaa kantaa siihen, ovatko passiiviset *U*-johdokset ”hyvää kieltä”, vaan näkökulma on puhtaasti deskriptiivinen.

Tutkimukseni käännössuomen aineisto koostui Euroopan parlamentin sanatarhoista istuntoselostuksista vuodelta 2007. Istuntoselostukset ovat kirjallisia tallenteita Euroopan parlamentin täysistunnoissa pidetyistä puheenvuoroista. Niiden käännökset julkaistaan Euroopan parlamentin verkkosivuilla:

(<http://www.europarl.europa.eu/activities/plenary/cre.do?language=FI>).

Alkuperäissuomea edustavana vertailuaineistona käytin Suomen eduskunnasta taltioituja puheita samalta ajanjaksolta. Myös eduskunnan keskustelut ovat julkista aineistoa, joka julkaistaan eduskunnan verkkosivuilla:

(<http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/akxhaku.sh?lyh=PUHSUP?lomake=akirjat/akx3100>).

Käännössuomen aineiston laajuus oli yhteensä 3 041 479 sanaa ja alkuperäissuomen 1 839 408 sanaa. Aineistojen kokoeron vuoksi esitän tulokset suhteutettuna 1 000 000:aa sanaa kohti.

Käytin aineiston analysoinnissa apuna WordSmith Tools -ohjelmaa. Hain aluksi sen konkordanssihaun avulla kaikki *U*-johdokset pelkän muodon perusteella. Käytännössä etsin verbijohdoksia, joissa johdinaineksena oli (*t*)*tU* (esim. *ylittyä*), *UtU* (*tuhlautua*) tai *VntU* (*leikkaantua*). Sen jälkeen erotin merkitykseltään automatiiviset ja passiiviset johdokset refleksiivisistä. Refleksiivisiä *U*-johdoksia en ottanut mukaan tutkimukseen. Kiinnostukseni kohdistui erityisesti passiivisiin johdoksiin, jotka ilmaisevat ihmisen tietoista toimintaa ja olisivat siten korvattavissa yksipersonaisella passiivilla.

Tutkimus osoitti, että johdospassiivia todellakin käytetään alkuperäissuomessa ja käännössuomessa eri tavoin, mutta odotuksenvastaisesti johdospassiivi oli yleisempi alkuperäissuomessa. *U*-johdoksia esiintyi alkuperäissuomen aineistossa kaksinkertainen määrä käännössuomeen verrattuna: alkuperäissuomen aineistossa *U*-johdoksia oli 458,9 ja käännössuomessa 238,1 esiintymää 1 000 000:aa sanaa kohti.

Kokonaismäärien lisäksi tarkastelin kutakin merkitystyyppiä erikseen (ks. taulukko 2). Toisin sanoen jaottelin *U*-johdokset automatiivisiin (A) ja passiivisiin (P) ja lisäksi otin käyttöön välikategorian, joka on merkitty lyhenteellä A/P. Välikategoriaan sijoitin tekijäsuhteiltaan epäselvät tapaukset, joissa ihmisen toiminta ei vaikuttanut niin tietoiselta, että johdoksen olisi saattanut tulkita passiiviksi.

Automatiivinen

- (1) *Ihmisen immuunijärjestelmän toiminta on laajasti häiriintynyt.*
- (2) *Kun ahneus on semmoista, että se kasaantuu --*

Passiivinen

- (3) *Ongelmana on, että nyt tehtävä korotus leikkautuu pois näiden kaikkein köyhimpien lapsiperheiden tuloista --*
- (4) *Meillä tuhlautuu nykyään valtavasti voimavaroja siksi, etteivät tietojärjestelmät toimi --*

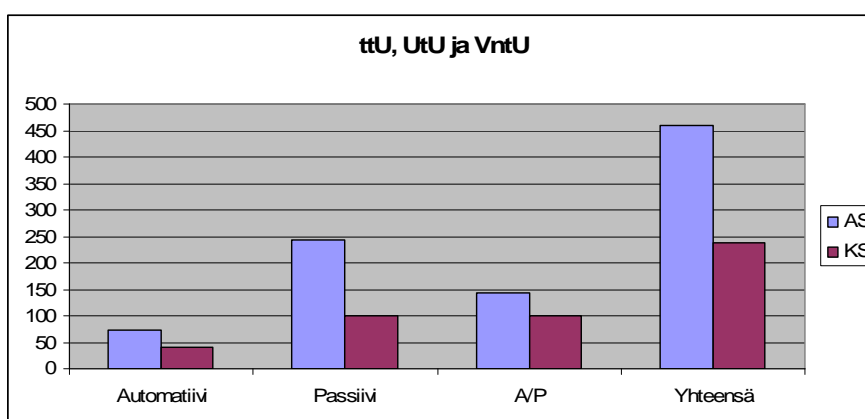
Taulukko 2. *U*-johdokset alkuperäissuomessa ja käännössuomessa

	Alkuperäissuomi		Käännössuomi	
	n	n/1 000 000 sanaa	n	n/1 000 000 sanaa
Automatiivi	133	72,3	120	39,5
Passiivi	449	244,2	304	100,0
A/P	262	142,5	300	98,7
Yhteensä	844	458,9	724	238,1

Merkitystyypeistä yleisin oli passiivinen merkitys. Erityisen paljon passiivisesti käytettyjä *U*-johdoksia oli alkuperäissuomessa. Passiivisten johdosten osuus kaikista alkupe-

räissuomen *U*-johdoksista oli 53,2 prosenttia. Käännössuomen *U*-johdoksista passiivisia oli 42 prosenttia.

Automatiivisia johdoksia oli huomattavasti vähemmän kuin passiivisia. Automatiivisten johdosten osuus kaikista *U*-johdoksista oli alkuperäissuomessa ja käännössuomessa kutakuinkin samaa luokkaa: merkitykseltään automatiivisia oli alkuperäissuomen kaikista *U*-johdoksista 15,8 prosenttia ja käännössuomen 16,6 prosenttia.

Kuva 1. *U*-johdokset merkitystyypeittäin

Alkuperäissuomen ja käännössuomen väliset erot *U*-johdosten käytössä näyttävät selviltä, mutta erojen tilastollinen merkitsevyys voidaan vielä varmistaa χ^2 -riippumattomuustestin avulla. χ^2 -jakauman mukainen kriittinen arvo kahdella vapausasteella ja merkitsevyystasolla 0,01 on 9,21. Testisuureen arvoksi saadaan 22,105, joka on selvästi kriittistä arvoa suurempi. Tämä tarkoittaa sitä, että alkuperäissuomen ja käännössuomen väliset erot *U*-johdosten eri merkitystyyppien käytössä ovat erittäin merkitseviä.

Alkuperäissuomen ja käännössuomen väliset erot näkyvät nimenomaan *U*-johdosten käytössä eräänlaisena passiivin korvikkeena. Automatiivinen merkitys taas on *U*-johdosten perusmerkitys, jonka ilmaisemiseen ei ole samalla tavalla vaihtoehtoja. Passiivisen *U*-johdoksen voisi yhtä hyvin korvata aktiivilla tai yksipersonaisella passiivilla. Kyse on puhujan vapaasta valinnasta, ja alkuperäissuomen puhujat näyttävät valinneen toisin kuin kääntäjät.

4 Käännöskielen konventionaalistuminen

Monipersonaiset passiivirakenteet ovat suomessa melko harvinaisia ja marginaalisia rakenteita (ISK § 1331), joten niiden välttäminen voisi olla merkki konventionaalistumisesta, jota on pidetty käännöskielen universaalina piirteenä (mm. Baker 1993). Alkuperäissuomen ja käännössuomen väliset erot näyttivät niin selviltä, että päätin tarkastella *U*-johdosten käytön konventionaalistumista käännöksissä vielä toista kautta, tilapäismuodosteiden avulla. Johdoksille on tyypillistä, että niitä voi kehittää jopa yksittäistä kielenkäyttötilannetta varten. Tällaisten tilapäismuodosteiden puuttumisen taas voisi ajatella olevan merkki konventionaalistumisesta.

Testasin aineistossani esiintyvien johdosten vakiintuneisuutta tekstinkäsittelyohjelman oikoluvun ja Kielitoimiston sanakirjan (2006) avulla. Toisin sanoen pidin vakiintumattomuuden merkkinä sitä, että oikolukuohjelma huomauttaa sanasta eikä sitä löydy myöskään sanakirjasta.

Vakiintumattomia *U*-johdoksia löytyi vain alkuperäissuomen aineistosta, joten käännös-suomi näyttäisi olevan myös tältä osin selvästi konventionaalisempaa kuin alkuperäis-suomi. Eduskunnan puheenvuoroissa toistui esimerkiksi uudissana *kohtaantua*, jota sanakirja ei tunne.

- (5) Miten *kohtaantuvat* lääkekustannukset, taikka miten *kohtaantuvat* palvelumaksujen kustannukset? Ne *kohtaantuvat* epätasaisesti – –

Tavallisinta kuitenkin oli, että *U*-johdos sinänsä ei ollut uudissana, vaan epätyypillistä oli ainoastaan sen käyttö passiivisessa merkityksessä.

- (6) Olemme esimerkiksi lakivaliokunnassa saaneet tietää, että 4 prosenttia pojista tekee 75 prosenttia rikoksista, ja jos nämä pojat pystytään tunnistamaan ajoissa, heitä voidaan tukea niin, että myös tämä rikollisuus *ehkäistyy*.
(7) Tätä voi tietenkin parantaa kahdella tavalla, joko huolehtimalla siitä, että lääkekustannusten nousu *hilliintyy* – –

Termi johdospassiivi viittaa erityisesti verbikantaisiin *U*-johdoksiin, mutta saman mallin mukaan toimivat myös nominikantaiset *U*-johdokset.

- (8) Kotisairaanhoidon kohdalla on aina myöskin oltava tavallista aktiivisempi – – kun kotisairaanhoidon tilanne *ongelmallistuu*.
(9) Nykyajalle on omaleimaista hektisyys, väliaikaisuus *pysyväistyy*, päätkätyöt ja osaamisen lyhyt elinkaari ovat tätä päivää.

Syynä *U*-johdoksen käyttöön voi olla esimerkiksi pyrkimys ilmaisun tiiviyyteen tai rinnastukseen mutta tavallisesti ehkä pelkkä kielellä leikkiminen.

- (10) Voi olla että suomen kielen ymmärtämiseni on vajavainen ja *vajaantunut* tuossa kesän kuluessa.

5 Miksi käännöskieli konventionaalistuu?

Käännöskielen konventionaalistuminen voi ilmetä monella tavalla. Se voi olla esimerkiksi puhkeielisten tai muuten leimallisten ilmausten välttämistä tai pyrkimystä valita synonyymeistä tutuin vaihtoehto. Konventionaalistumista käsitelleet tutkimukset ovatkin tuottaneet hyvin erilaisia tuloksia riippuen siitä, minkä kielenpiirteen konventionaalistumista on tarkasteltu ja millaisilla mittareilla sitä on mitattu. Esimerkiksi käännöskielen kollokaatioita tutkineiden Anna Maurasen (2000) ja Jarmo Jantusen (2004a) mukaan käännössuomessa on jopa enemmän variaatiota kuin alkuperäissuomessa. Konventionaalistumisoletusta puolestaan tukee esimerkiksi Sampo Nevalaisen (2003) tutkimus, jonka mukaan kaunokirjallisuuden suomentajat näyttäisivät käyttävän puhkeielisyyksiä varovaisemmin kuin alun perin suomeksi kirjoittavat kirjailijat.

Konventionaalitumisella ja erityisesti vakiintumattomien tilapäismuodosteiden käytöllä on varmasti yhteys tekstin tuottamistapaan. Tavoitteenani oli valita tutkimuksen aineistot siten, että ne olisivat keskenään mahdollisimman hyvin verrannollisia, mutta tarkemmin katsottuna verrannollisuus on vain näennäistä.

Suomen eduskunnassa on 200 kansanedustajaa, joista jokaisella on luonnollisesti oma puhetapansa ja kielellinen taustansa sekä halu erottua muista myös kielellisesti. Istuntopöytäkirjojen kääntäjiä taas on ollut vain muutamia kymmeniä, joten käännösten kielellinen vaihtelu on huomattavasti vähäisempää.

Euroopan parlamentissa puheenvuorot pidetään jollakin EU:n 23 virallisesta kielestä ja käännetään englannin kautta suomeksi. Periaatteessa kukin parlamentin jäsen puhuu äidinkieltään, mutta käytännössä näin ei aina ole, vaan esimerkiksi suomalaisista parlamentin jäsenistä osa puhuu englanniksi. Kääntäjällä on käytössään sekä alkuperäinen, monikielinen istuntopöytäkirja että englanninkielinen versio, josta käännös varsinaisesti tehdään. Välittäjäkielen, englannin, kautta käännetään siis – ilmeisesti nopeuden ja tehokkuuden vuoksi – myös isoista EU-kielistä, kuten ranskasta ja saksasta. Välittäjäkielen käyttö on istuntopöytäkirjojen käännöksille tyypillinen piirre, josta saattaa aiheutua ongelmia. Esimerkiksi puhujan käyttämä sanaleikki tai sitaatti on voinut hämärtyä jo alkukielestä englantiin käännettäessä.

On myös huomattava, että alkuperäissuomen aineisto on autenttista puhetta, joka on vain tallennettu kirjalliseen muotoon. Käännöksen lähdetekstikin on puhetta, mutta kääntäjä on jo tehnyt oman työnsä kirjallisesti, jolloin käännöksen kieliasu on kontrollidumpaa. Tyypillistä on myös se, että käännettävä teksti on eräänlaista lukupuhuntaa, jossa voi olla piirteitä sekä puhutusta että kirjoitetusta kielestä. Suurin osa puhujista valmistelelee puheensa kirjallisesti, sitten esittää sen suullisesti, minkä jälkeen puhe kirjataan muistiin kirjallisessa muodossa.

Eduskunnassa puhuttava suomi on huomattavasti puhekielisempää kuin käännösten suomi. Muutamat kansanedustajat käyttävät murreta johdonmukaisesti kaikissa puheenvuoroissaan. Kääntäjiä taas on saatettu nimenomaisesti neuvoa välttämään liian puhekielistä sanastoa, eivätkä he sen vuoksi ole uskaltaneet leikittelemään uudissanoilla, vaikka alkuperäinen puhuja olisikin käyttänyt värikästä kieltä.

Säädöstekstit ovat juridisesti sitovia, ja niiden kääntämisessä on noudatettava tarkkoja ohjeita. Istuntopöytäkirjojen kaltaisten poliittisten tekstien kääntämisessä kääntäjä voi ottaa suurempia vapauksia, mutta käytännössä nekin käännetään usein varsin uskollisesti pohjatekstiä noudattaen. EU-teksteille on tyypillistä, että ne nivoutuvat toisiinsa ja rakentuvat toistensa päälle (Koskinen 2006: 11; Vuorinen 2004: 121). Esimerkiksi poliittisissa teksteissä puhutaan säädösten aihepiireistä ja viitataan säädöksiin, jolloin myös säädösten sanamuodoilla on taipumusta kulkeutua mukana muihin teksteihin. Oma osansa konventionaalitumisessa on varmasti myös käännösmuisteilla, jotka kiertävät samoja ilmauksia ja siten yksinkertaistavat kieltä.

Alkuperäissuomen ja käännössuomen aineistojen syntyprosessin tarkastelu voi siis merkitä niiden verrannollisuuden tuhoa, mutta avata samalla mielenkiintoisia kysymyksiä kääntäjän roolista EU-käännösten tuotantoprosessissa.

6 Fennistiikkaa vai käänntiedettä?

Tutkimuksen alkuperäisenä tavoitteena oli etsiä käänntsuomesta vieraan kielen rakenteiden vaikutusta. Sellaista ei ollut nähtävissä, mutta sen sijaan tutkimus avasi ikkunan suomen kielen *U*-johdosten semanttisiin ominaisuuksiin. *U*-johdosten passiivinen käyttö aiheuttaa joskus hämmennystä, jopa paheksuntaa, mutta toisaalta johdokset tarjoavat monenlaisia mahdollisuuksia uudissanojen muodostamiseen ja kielelliseen leikittelyyn. Tutkimusaineistossani kääntäjät kuitenkin näyttävät suhtautuvan johdosten käyttöön huomattavasti konventionaalisemmin kuin puheenvuoronsa suomeksi laativat kansanedustajat.

Fennistinä esittämäni kysymys oli, muuttaako indoeurooppalaisen lähdekielen vaikutus suomen kieltä. Muuttuuko kieli käänntösten kautta, ja voisiko muutos näkyä alkuperäissuomen ja käänntösuomen erona? Kääntäjänä taas kysyn, miksi käänntöskieli on konventionaalisempaa, ja silloin vastaus ei löydy kielen rakenteista, vaan koko käänntöprosessista ja kääntäjän asemasta siinä. Onko kielen rakenteisiin ja merkityksiin keskittyvä fennistinen näkökulma sitten kääntäjän kannalta turha? Tai väärä?

Käänntötieteen ja suomen kielen tutkimuksen keskinäinen suhde ei aina ole ollut aivan ongelmaton. Käänntötekstit on jopa jätetty kokonaan fennistisen tutkimuksen ulkopuolelle, koska niiden on oletettu sisältävän huonoa kieltä ja siten vääristävän kuvausta (Eskola 2002: 2). Käänntösuomen tutkimus on kuitenkin osoittanut käänntöksiin kohdistuvat ennakkoluulot turhiksi. Esimerkiksi oikeakielisyydessä käänntökset päihittävät alun perin suomeksi kirjoitetut tekstit (Jantunen 2004b). Samalla käänntösuomen tutkimus tuottaa tietoa myös alkuperäissuomen ominaisuuksista (ks. Jantunen 2004a). Niin kävi tässäkin tutkimuksessa. Mielenkiintoisinta ei ehkä ollutkaan se, miten käänntösuomi ja alkuperäissuomi eroavat toisistaan, vaan se, miten suomen kielen puhujat äidinkieltään käyttävät.

Johdokset ovat yksi suomen kielen erityispiirteistä, joita taitava kielenkäyttäjä voi hyödyntää omiin tarkoituksiinsa siihen tapaan kuin aineistoni kansanedustajat tai vaikkapa kirjailija Mikko Rimminen, joka käyttää johdosten ilmaisuvoimaa erityisesti henkilöidensä olotilojen tai olemuksen kuvaamiseen: *olo voi olla nypistynyt tai ylipirteytynyt, itsetunto aukkoontunut, kasvot vuosirenkautuneet, näkökenttä putkeentunut ja ääni höydyttynyt* (Rimminen 2010: 61, 105, 119, 123, 134, 143). Tämänkaltaisiin ilmiöihin huomiota kiinnittävä fennistinen tutkimus voi hyödyttää myös kääntäjää. Kun tarkkailee äidinkieltään fennistiltä lainattujen silmälasien läpi, pystyy näkemään entistäkin tarkemmin kielensä vivahteet ja mahdollisuudet, havainnoimaan sen muutoksia. Kun osaa etsiä, kohtaantumisia ja muita hämmästyttäviä *U*-johdoksia näkee kaikkialla.

Tutkimusaineisto

Euroopan parlamentin sanatarkat istuntoselostukset. Saatavissa:
<http://www.europarl.europa.eu/activities/plenary/cre.do?language=FI>
[viitattu 24.9.2010]

Eduskunnan istuntoasiakirjat. Saatavissa:

<http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/akxhaku.sh?lyh=PUHSUP?lomake=akirjat/akx3100> [viitattu 24.9.2010]

Kirjallisuuslähteet

Baker, Mona 1993. Corpus linguistics and translation studies: Implications and applications. Teoksessa: Mona Baker, Gill Francis & Elena Tognini-Bonelli (toim.) *Text and technology: in honour of John Sinclair*. Amsterdam: Benjamins, 233–250.

Eskola, Sari 2002. *Syntetisoivat rakenteet käännessuomessa. Suomennetun kaunokirjallisuuden ominaispiirteiden tarkastelua korpusmenetelmällä*. Joensuun yliopiston humanistisia julkaisuja 30. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Hakulinen, Auli, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen & Irja Alho 2005. *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: SKS.

Jantunen, Jarmo H. 2004a. *Synonymia ja käännessuomi: korpusnäkökulma samamerkityksisyyden kontekstuaalisuuteen ja käännessuomen leksikaalisiin erityispiirteisiin*. Joensuun yliopiston humanistisia julkaisuja 35. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Jantunen, Jarmo H. 2004b. Suomennosten kieliasu puntarissa. *Virittäjä* 108, 559–572.
Kielitoimiston sanakirja 2006. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 140. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.

Koskinen, Kaisa 2006. Kymmenen vuotta eikä suotta? Suomenkielinen käännöstoiminta Euroopan komissiossa. Teoksessa: Aino Piehl & Inkaliisa Vihonen (toim.) *Vuosikymmen EU-suomea*. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, 8–15.

Mauranen, Anna 2000. Strange strings in translated language. A study in corpora. Teoksessa: Maeve Olohan (toim.) *Intercultural faultlines: research models in translation studies I: textual and cognitive aspects*. Manchester: St. Jerome, 119–141.

Nevalainen, Sampo 2003. Käännessuomen kirjallisuuden puhekielisyysistä – kaksinkertaista illuusiota? *Virittäjä* 107, 2–26.

Piehl, Aino 2006. The influence of EU legislation on Finnish legal discourse. Teoksessa: Maurizio Gatti & Davide S. Giannoni (toim.) *New trends in specialized discourse analysis: Linguistic insights*. Studies in Language and Communication Vol 44. Bern: Peter Lang, 183–194.

Rimminen, Mikko 2010. *Nenäpäivä*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Teos.

Vihonen, Inkaliisa 2006. Säättämisen viestintään. EU:n selkeyttämispolitiikka vuodesta 2005 eteenpäin. Teoksessa: Aino Piehl & Inkaliisa Vihonen (toim.) *Vuosikymmen EU-suomea*. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, 45–54.

Vuorinen, Erkki 2004. Kielitoisintoja Euroopasta: EU-kääntämisen erityispiirteitä. Teoksessa: Riitta Oittinen & Pirjo Mäkinen (toim.) *Alussa oli käänös*. Tampere: Tampere University Press, 109–130.

Helsingin sanomien verkkosivut 28.2.2007. Saatavissa:

<http://www.hs.fi/kirjat/artikkeli/Peppi+Pitk%C3%A4tossu+k%C3%A4%C3%A4ntyy+uudelleen+/1135223514146> [viitattu 15.8.2011]

MTV3:n verkkosivut 30.3.2009. Saatavissa:

<http://www.mtv3.fi/uutiset/kulttuuri.shtml/2009/03/847645/muumit-kaantyyvat-karjalaksi> [viitattu 15.8.2011]